Scientific Journal Research in Islamic Education Issues

1986 Imam Hossein Comprehensive University

57

Vol. 30
Winter 2023

Analysis of the content of the 11th grade psychology book based on the five elements of the national curriculum (reasoning, faith, science, practice, ethics)

Mohammad Javad Yadollahi Far [1] | Saeed Sahabat Anwar [2] | Nahid Heydari [3]

Research Paper

Received: 23 December 2020
Revised: 29 March 2021
Accepted: 05 April 2021
Published: 21 January 2023
P.P: 201-228

ISSN: 2251-6972
E-ISSN: 2645-5196

Abstract

The current research was conducted with the aim of analyzing the content of the 11th grade psychology textbook in the field of human sciences, and it is a descriptive research, and in terms of practical purpose, with a qualitative approach and content analysis method .

Since the textbook is one of the most important references and sources of students' learning in any educational system, and most of the educational activities take place within the framework of the textbook and in the same way, the activities and educational experiences of the student and the teacher are organized around it .And on the other hand, in terms of its recent authorship , it made this book to be analyzed based on the five elements of the national curriculum, which is one of the subsystems of the document on the fundamental transformation of education .

Therefore, the findings showed that in the content of the book, 29.93% of reasoning, 12.41% of faith, 14.81% of science, 38.45% of action, and 4.40% of ethics are mentioned .

Therefore, in order to coordinate and align as much as possible the content of the book with the elements and areas emphasized in the national curriculum, changes in the content of the book are required. In the following, suggestions were made to make changes in the mentioned book based on the national curriculum.

Keywords: Content Cnalysis; Psychology; Curriculum Elements.

DOR: 20.1001.1.22516972.1401.30.57.6.7

1. Corresponding author: Ph.D., Faculty of Philosophy of Education, Faculty of Humanities, Arak Azad University, Arak, Iran. ymjavad@gmail.com
2. PhD student, Philosophy of Education, Faculty of Humanities, Arak Azad University, Arak, Iran.
3. Ph.D., Philosophy of Education, Faculty of Psychology and Educational Sciences, Allameh Tabatabai University, Tehran, Iran.

Publisher: Imam Hussein University

© Authors

This article is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) .

نشریه علمی پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی

۵۷

سال سی‌ام
زمستان ۱۴۰۱

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۰۳ دی ۱۳۹۹
تاریخ بازنگری: ۰۹ فروردین ۱۴۰۰
تاریخ پذیرش: ۱۶ فروردین ۱۴۰۰
تاریخ انتشار: ۰۱ بهمن ۱۴۰۱
صص: ۲۲۶-۱۹۹

شاپا چاپی: ۲۲۵۱-۶۹۷۲
الکترونیکی: ۲۶۴۵-۵۱۹۶

تحلیل محتوای کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم برمبنای عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی (تعقل ایمان، علم، عمل، اخلاق)

محمد جواد یداللهی فر[۱] | سعید صحابت انور[۲] | ناهید حیدری[۳]

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تحلیل محتوای کتاب درسی روان‌شناسی پایه یازدهم رشته علوم انسانی و از نوع تحقیقات توصیفی و به‌لحاظ هدف کاربردی و با رویکرد کیفی و شیوه تحلیل محتوا انجام گرفته است. از آنجایی که کتاب درسی یکی از مهم‌ترین مراجع و منابع یادگیری دانش‌آموزان در هر نظام آموزشی می‌باشد و بیشتر فعالیت‌های آموزشی در چارچوب کتاب درسی صورت می‌پذیرد و همین‌طور فعالیت‌ها و تجربه‌های آموزشی دانش‌آموز و معلم حول محور آن سازماندهی می‌شوند و از طرفی به لحاظ جدید التالیف بودن آن باعث گردید تا بر اساس عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی که یکی از زیرنظام‌های سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش است این کتاب تحلیل گردد. ازاین‌رو یافته‌ها نشان داد که در محتوای کتاب به عنصر تعقل ۲۹/۹۳ درصد، عنصر ایمان ۱۲/۴۱ درصد، عنصر علم ۱۴/۸۱ درصد، عنصر عمل ۳۸/۴۵ درصد، عنصر اخلاق ۴/۴۰ درصد اشاره گردیده است و بنابراین می‌طلبد در راستای هماهنگی و هم راستا نمودن هرچه بیشتر مطالب و محتوای کتاب با عناصر و عرصه‌های مورد تأکید در برنامه درسی ملی تغییراتی در محتوای کتاب صورت پذیرد. در ادامه پیشنهاداتی هم طرح گردید تا نسبت به ایجاد تغییرات در کتاب مزبور بر اساس برنامه درسی ملی انجام گیرد.

کلیدواژه‌ها: تحلیل محتوا؛ روان‌شناسی؛ عناصر برنامه درسی.

DOR: 20.1001.1.22516972.1401.30.57.6.7

۱. نویسنده مسئول: دکتری، رشته فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اراک، اراک، ایران
ymjavad@gmail.com
۲. دانشجوی دکتری، رشته فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اراک، اراک، ایران
۳. دکتری، رشته فلسفه تعلیم و تربیت، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران ، ایران

ناشر: دانشگاه جامع امام حسین (ع) © نویسندگان

این مقاله تحت لیسانس آفرینندگی مردمی (Creative Commons License- CC BY) در دسترس شما قرار گرفته است.

مقدمه

یکی از ابزارهای تعلیم‌وتربیت، کتاب‌های درسی است که مانند رسانه‌ای همه روزه معلمان و شاگردان از آن استفاده می‌کنند، ازاین‌رو گاهی اوقات معلم به آن به‌عنوان تمام برنامه درسی تأکید می‌کند (تریپولی[1]، تریسیویسین و راتکینی[2]، ۲۰۱۵).

کتاب‌های درسی و مواد یادگیری قابلیت انتقال دانش، ایجاد مهارت و شکل‌دهی به‌شیوه تعامل فراگیر با جهان را دارد. همچنین منابع موثق اطلاعات از پایین‌ترین سطوح تا بالاترین سطوح آموزشی برای کلاس درس، آزمایشگاه و مراکز یادگیری هستند (تلیب، کارجان، تیلین، آبراهام، هولت، و همکاران، ۲۰۱۸). از آنجا که کتاب درسی در ایران مظهر تحولات برنامه درسی و محور آموزشی و سنجش به‌شمار می‌رود نارسایی‌های آن در عمل از بنیادی‌ترین معظل‌های نظام آموزشی محسوب می‌شود (سلیمان‌نژاد، ۱۳۹۲: ۵۸). کتاب درسی یکی از مهم‌ترین مراجع و منابع یادگیری دانش‌آموزان در هر نظام آموزشی است. در ایران نیز یکی از تأثیرگذارترین نقش‌ها را برنامه‌های درسی ایفا می‌کند. به‌عبارت دیگر، در ایران، بیشتر فعالیت‌های آموزشی در چارچوب کتاب درسی صورت می‌گیرند و بیشترین فعالیت‌ها و تجربه‌های آموزشی دانش‌آموز و معلم حول محور آن سازماندهی می‌شوند. این واقعیت باعث شده که صاحب‌نظران و پژوهشگران بررسی محتوای آموزشی در دوره‌های تحصیلی را با توجه به نیازهای فراگیرندگان بررسی و تحلیل کنند (آچاک و همکاران، ۱۳۹۶).

در ایران بیشتر فعالیت‌های آموزشی در چارچوب کتاب‌های درسی صورت می‌گیرد و اکثر تجربه‌های آموزشی دانش‌آموزان و معلمان بر محور آن سازماندهی می‌شود و کتاب درسی سمبل برنامه درسی بوده و در واقع یکی از مهم‌ترین منابع یادگیری دانش‌آموزان در طول دوران نظام آموزشی است (عصمتی‌پور، ۱۳۹۲: ۱۰۱).

---

۱. trepule, tereseviciene & rutkiene

۲. talib, karjane, teeline, Abraham , holt & et al.

محتوای آموزشی یکی از عناصر مهم در نظام آموزشی است که نیاز به توجه وافر و روزافزون و دائمی دارد؛ زیرا محتوا است که در ذهن و افکار دانش‌آموزان جای می‌گیرد و ذهن آن‌ها را درگیر کرده و در ساختن نگرش و رفتار آن‌ها تأثیر می‌گذارد. بنابراین لازم است برای هر جزئی از جملات و مفاهیمی که در کتاب آموزشی را بسازد به‌صورت دقیق و عمیق برنامه‌ریزی شود. در این میان سند برنامه درسی ملی موثق‌ترین منبع در امر انتخاب محتوای آموزشی و تربیتی است.

برنامه درسی ملی سندی که نقشه کلان برنامه درسی و چارچوب نظام برنامه‌ریزی درسی کشور را به‌منظور تحقق اهداف آموزش‌وپرورش تعیین و تبیین می‌نماید. به‌عنوان یکی از زیرنظام‌های اصلی سند تحول بنیادین و به‌منزله نقشه جامع یادگیری زمینه ایجاد تحول همه‌جانبه، گسترده و عمیق در مفاهیم و محتوای آموزشی تهیه گردید و لذا این واقعیت باعث شده که صاحبنظران و پژوهشگران، بررسی محتوای آموزشی در دوره‌های تحصیلی را با استناد به عناصر برنامه درسی موردبررسی قرار دهند. این بررسی‌ها و تحلیل‌ها به برنامه‌ریزان و مؤلفان کتاب‌های درسی کمک می‌کند، هنگام تهیه، تدوین و انتخاب کتاب درسی برای دوره‌های تحصیلی متفاوت، به‌ویژه در مورد کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم متوسطه دوم رشته علوم انسانی که موضوع بحث این مقاله است، تصمیمات صحیحی اتخاذ کنند. نوعی از تحلیل که برای برنامه‌ریزان درسی، مؤلفان و تصمیم‌گیرندگان برنامه‌های درسی هر دوره تحصیلی بسیار مفید و ضروری می‌باشد، تحلیل محتوا است (عریضی و عابدی، ۱۳۸۲: ۳۱).

تحلیل محتوا کمک می‌کند تا مفاهیم، اصول، انگیزه‌ها، نگرش‌ها و تمامی اجزای مطرح شده در محتوای آموزشی و پرورشی کتاب‌ها مورد بررسی علمی و عملی قرار گیرند (بازرگان، ۱۳۸۱: ۳۴).

ازآنجایی‌که در هر نظام آموزشی رشد قابلیت‌های انسانی هدف اساسی به‌شمار می‌آید، تعیین محتوای آموزشی و فرصت‌های یادگیری، یاری متخصصان و دست‌اندرکاران حوزه‌های اجرایی را می‌طلبد و بایسته است، نقطه تلاقی حوزه نظر و عمل به‌دست مطالعات گوناگون سپرده شود تا از آن میان آنچه که زمینه‌های رشددهنده انسان را تأمین می‌کنند، گزینش شوند و کیفیت آن‌ها تضمین شود (میرعارفین، ۱۳۸۹: ۱۵۱).

در این پژوهش، محتوای کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم متوسطه دوم رشته علوم انسانی برمبنای عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی (تعقل، ایمان، علم و عمل، اخلاق) مورد تحلیل‌وبررسی قرار گرفت. بنابراین برنامه درسی ملی یکی از زیرنظام‌های سند تحول بنیادین نظام آموزشی است. رسالت خطیر برنامه درسی ملی، فراهم آوردن سازوکارهای مناسب برای طراحی، تدوین، اجرا و ارزشیابی برنامه‌های درسی از سطوح ملی تا محلی است تا مبتنی بر فلسفه تعلیم‌وتربیت اسلامی، مفاهیم آموزشی و تربیتی به‌صورت نظامند و ساختاریافته در اختیار کودکان و نوجوانان قرار گیرد و محیطی با نشاط و مدرسه دوست‌داشتنی را تجسم بخشد (وزارت آموزش‌وپرورش، ۱۳۹۱: ۴). برنامه درسی به‌منزله نقشه جامع یادگیری، زمینه ایجاد همه‌جانبه، گسترده و عمیق در مفاهیم و محتوای آموزشی را فراهم می‌آورد. این برنامه تحول آفرین با تدارک فرصت‌های تربیتی متنوع و جامع درصدد است تا امکان کسب شایستگی‌های لازم جهت درک و اصلاح موقعیت براساس نظام معیارهای اسلامی توسط دانش‌آموزان را میسر سازد و آن را برای تکوین و تعالی پیوسته هویت خویش تا دستیابی به‌مراتبی از حیات طیبه یاری رساند. در این راستا کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم هم بر این اساس و مبنا همانند سایر کتب دوره دوم متوسطه مورد تجدید نظر قرار گرفت. در کتاب حاضر چند راهبرد مورد تأکید است: نخست اینکه هدف از نگاشت جدید، تدوین یک کتاب روان‌شناسی عمومی نیست. هدف دیگر ترسیم یک کتاب مثبت، کاربردی و سازنده است. نکته مهم دیگر اینکه، یادگیری مباحث این کتاب، یادگیری دیگر دروس را سهل و آسان نماید. در این رویکرد یادگیرندگان همچون پردازش‌کنندگان فعال اطلاعات به حساب می‌آیند و برای دانش و دیدگاه دانش‌آموزان به هنگام یادگیری، سهم اساسی قائل است. ارزشیابی این درس براساس رویکرد بازده‌های یادگیری که در حین آموزش اتفاق می‌افتد، توجه دارد نه صرفاً نتایج یادگیری در پایان آموزش. این کتاب دارای هشت فصل یا درس می‌باشد که با رویکردهای فوق تدوین و طراحی گردیده و ازاین‌رو محقق در این پژوهش درصدد است براساس عناصر پنج‌گانه برنامه درسی (تعقل، ایمان، علم، عمل، اخلاق) به تحلیل محتوای کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم بپردازد که تا چه میزان عناصر فوق در این کتاب مد نظر قرار گرفته است؟

پیشینه پژوهش

تاکنون پژوهش‌های فراوانی در رابطه با موضوع نقد و بررسی و تحلیل محتوای کتاب‌های درسی صورت گرفته‌اند که هر یک از منظر و دیدگاه خاصی به محتوای کتاب‌ها نگریسته‌اند و به نتایج متفاوتی هم رسیده‌اند؛ اما این نکته را باید مدنظر داشت که پس از تدوین برنامه درسی ملی و سند تحول بنیادین نظام آموزش‌وپرورش، و نیز تغییر نظام آموزشی از نظام سابق به نظام نوین که در آن از یک دوره شش‌ساله ابتدایی و دو دوره سه ساله متوسطه یک و متوسطه دو بحث شده است. کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم، هم مورد تغییرات اساسی به‌دنبال داشته است. کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم هم مورد تغییر و تحول قرار گرفته و در هشت درس تألیف گردیده است. اما پس از این تغییرات، تاکنون تحلیل و نقد علمی و پژوهش خاصی در این زمینه انجام نشده است. اما در این زمینه تحلیل محتوای کتاب‌های درسی که بر مبنای سند تحول بنیادین تدوین گردید. در پایه‌های مختلف و همین‌طور سایر رشته‌ها صورت گرفته است که عبارتند از:

- ترکاشوند (۱۳۹۸) در پژوهش خود به‌عنوان «جایگاه تربیت عقلانی در برنامه درسی دین و زندگی دوره دوم متوسطه ایران» به‌تحلیل محتوای کتاب فوق پرداخته و یکی از عناصر پنج‌گانه که در برنامه درسی ملی به آن اشاره گردیده (عنصر تعقل و تفکر بود) که ایشان به آن پرداخته‌اند که یافته‌ها نشان می‌دهند مؤلفه فضیلت عقل دارای بیشترین فراوانی و پرهیز از سطحی‌نگری کمترین فراوانی را در محتوای کتاب می‌توان ملاحظه کرد.
- یداللهی‌فر (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان «جایگاه تربیت معنوی در دوره دوم ابتدایی ارائه الگوی مطلوب» به تحلیل محتوای کتاب‌های درسی هدیه‌های آسمانی پایه‌های سوم تا ششم پرداخته است و یافته‌ها حاکی از آن است که در تدوین محتوای کتب فوق به عناصر پنج‌گانه برنامه درسی پرداخته شده است.

روشن قیاس و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود به‌عنوان «بررسی محتوای کتاب هدیه‌های آسمانی پایه پنجم ابتدایی از منظر پاسخگویی به سؤالات دینی کودکان» به تحلیل محتوای این

کتاب پرداخته که یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که ضرورت بازنگری در محتوای کتاب مورد مطالعه به‌منظور هماهنگی بیشتر با اهداف برنامه درسی ملی پیشنهاد گردیده است.

- متقی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهش خود به‌عنوان «تحلیل محتوای کتب درسی دینی دوره متوسطه با تأکید بر رویکرد تربیتی محبت اهل بیت (ع)» به تحلیل محتوای کتاب فوق پرداخته‌اند و یافته‌ها حاکی از آن است که در این کتاب به مقوله محبت و شیوه‌های برقراری ارتباط عاطفی- عقلانی، اعتقادی و اخلاقی بیشتر موردتوجه قرار گیرد.
- آچاک و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهش خود با عنوان «تحلیل محتوای کتاب درسی مطالعات اجتماعی سال هشتم بارویکرد انگیزه پیشرفت» پرداخته‌اند و یافته‌ها حاکی از آن است که میزان توجه به انگیزه پشرفت در کتاب مطالعات اجتماعی سال هشتم دوره متوسطه اول پایین‌تر از متوسط است که در برنامه درسی ملی به‌عنوان عنصر علم به آن اشاره شده است.

چارچوب نظری

انتخاب چارچوب نظری برای تحقیق دو کارکرد مهم دارد: اول اینکه به ما اجازه می‌دهد سؤال آغازین تحقیق مجددا فرمول‌بندی یا به صورت دقیق‌تری بیان شود، دوم اینکه چارچوب نظری تحقیق به‌عنوان شالوده برای فرضیه‌هایی به‌کار می‌رود که به اعتبار آن‌ها محقق پاسخ منسجمی به سؤال آغازین خواهد داد (کیوی و کامپهنود، ۱۳۷۰: ۸۸). با این توصیف در این پژوهش مفاهیم و مبانی نظری عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی در کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم مورد تحلیل قرار گرفت.

قدرت و قابلیت انسان در جهان پر تحول کنونی موجب پیدایش حوزه‌های متعدد گوناگونی شده است که تلاش در جهت حصول دانش و آگاهی بیشتر دراین حوزه‌ها، عنصر کنونی را به عصر انفجار اطلاعات تبدیل کرده است. حضور انسان در دنیای گسترده اطلاعات مستلزم وجود ابزارها، روش‌ها و تجهیزاتی است که دستیابی را به آنچه می‌خواهد، ممکن می‌سازد. وضع استانداردهایی برای نشریات و نیز تحلیل محتوا و تحلیل استنادی راه‌هایی هستند که

استفاده‌کنندگان و کتابداران را در جهت شناخت بهتر نشریات کمک می‌کنند. روش تحلیل محتوا در بسیاری از زمینه‌های تحقیقاتی به‌عنوان روشی ارزشمند شناخته شده است. از سوی دیگر، این روش دارای قابلیت‌های زیادی برای جمع‌آوری و طبقه‌بندی اجتماعی داده‌های عینی است. گرچه از این روش نمی‌توان برای همه انواع مطالعه‌ها در حوزه‌های اجتماعی انسان سود برد، از تحلیل محتوا تعاریفی متعدد صورت گرفته است. کارت رایت، تحلیل محتوا و رمزگذاری را به‌طور تبادل‌پذیری برای ارجاع به توصیف عینی، منتظم و کمی رفتارهای نمادی طرح می‌کند (رایت، ۱۹۵۳). برلسون نیز تعاریف مشابهی دارد:تحلیل محتوا نوعی تکنیک پژوهش است که برای توصیف عینی، منظم و تا آنجا که ممکن است کمی ارتباطات با هدف نهایی تفسیر داده‌ها به‌کار می‌رود (ساروخانی، ۱۳۷۵: ۸۴). تعریف‌های مختلفی راجع به تحلیل محتوا داده شده است، ولی علی‌رغم تنوعشان، همه تعریف‌ها در مورد عینیت، انتظام و عمومیت و کمی بودن مشترک هستند. روش تحلیل محتوا را احتمالاً می‌توان برای حداقل سه دسته کلی از مسائل پژوهشی مناسب یافت:

۱. درصورتی که دسترسی به اطلاعات، مشکل و اطلاهات پژوهشگر محدود به مدارک اسنادی باشد
۲. در صورتی که پژوهشگر به موضوع‌های مورد پژوهش دسترسی مستقیم داشته باشد، در این حالت ممکن است ترجیح دهد که اطلاعاتش را با استفاده از روش تحلیل محتوا جمع‌آوری کند.
۳. این روش می‌تواند وسیله مناسبی برای تکمیل اطلاعات باشد پژوهشگران نتایج اطلاعات گردآوری شده را از طریق پرسش‌نامه یا مصاحبه با مقایسه آن‌ها از طریق تحلیل محتوای منابع موضوع بررسی مورد مطالعه قرار دهند (برایس، ۱۹۹۰).

تحلیل محتوا دارای مراحلی می‌باشد که اولین مرحله آن تشخیص کلمه‌های منفرد در متن است. در مرحله دوم با جمله مواجه هستیم که در آن نه تنها به معانی کلمه‌ها بلکه به ساختار آن‌ها نیز متکی هستیم. در مرحله سوم تحلیل‌گر ترکیب محتوای متن تاویل شده را مطابق با آنچه هدف اوست، توصیف می‌کند و بنابراین، در این مرحله خلاقیت تحلیل‌گر جلوه‌گر می‌شود و ساختار محتوای متن با توجه به اهداف متن روشن می‌گردد. شیوه‌ها و متون تحلیل محتوا را می‌توان به‌ترتیب زیر نام برد:

- تحدید موضوع
- تعیین جامعه آماری
- مشاهده آزاد
- نهایی‌سازی فرضیه‌ها و تبدیل آنان به مضمون‌ها و مقوله‌ها
- تمهید معرف‌ها
- تهیه پرسش‌نامه معکوس
- که این‌ها فنونی هستند که پژوهشگر در تحلیل محتوای کتب از آن‌ها بهره می‌گیرد. لذا در این مقاله با استفاده از عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی کتاب روان‌شناسی پایه یازدهم با فنون مذکور مورد تحلیل قرار گرفته است (همان).

ازاین‌رو مبانی فلسفی و علمی این برنامه همانند سایر اسناد همطراز خود مبتنی بر مبانی نظری سند تحول بنیادین نظام تعلیم‌وتربیت رسمی و عمومی می‌باشد و از این مجموعه، آن بخش از مبانی که مستقیماً به حوزه برنامه درسی دلالت دارد که در این پژوهش تبیین شده‌اند به شرح ذیل می‌باشند: اصول ناظر بر برنامه‌های درسی و تربیتی که عبارتند از: دین محوری، تقویت هویت ملی، اعتبار نقش یادگیرنده، اعتبار نقش مرجعیت معلم، اعتبار نقش پایه خانواده، جامعیت، توجه به تفاوت‌ها، یادگیری مادام‌العمر، جلب مشارکت و تعامل، یکپارچگی و فراگیری، الگوی هدف‌گذاری برنامه درسی ملی و تربیتی شکوفایی فطرت و دستیابی به شئون مختلف حیات طیبه، جامعیت، یکپارچگی و توجه متوازن به ساحت‌های شش‌گانه تعلیم‌وتربیت مبنا قرار گرفته است که در قالب چارچوب مفهومی منسجم و یکپارچه‌ای در تدوین اهداف سطوح مختلف راهنمای عمل برنامه‌ریزان و مجریان خواهد بود.

الگوی هدف‌گذاری

ردیف	عناصر / عرصه‌ها	رابطه با خویشتن (با محوریت رابطه با خدا)	رابطه با خلق خدا (سایر انسانها) (با محوریت رابطه با خدا)	رابطه با خلقت (طبیعت و....)(با محوریت رابطه با خدا)	رابطه با خداوند متعال
۱	تعقل	✓			

۲	ایمان				✓
۳	علم			✓	✓
٤ ٥	عمل	✓			
٦	اخلاق			✓	

در الگوی هدف‌گذاری پنج عنصر: تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق و چهار عرصه ارتباط دانش‌آموز با خود، خدا، خلق، خلقت به‌صورت به هم پیوسته و با محوریت ارتباط با خدا تبیین و تدوین می‌شوند. عناصر پنج‌گانه در شبکه‌ای مفهومی، مرتبط و به‌هم‌تنیده تبیین می‌شوند و در فرایند عملی تربیت هرکدام از این عناصر متناسب با نیازها و شرایط دانش‌آموز می‌توانند سرآغاز مسیر تربیتی دانش‌آموز باشند و سایر عناصر را تقویت و تعمیق نمایند. در میان عناصر پنج‌گانه، عنصر تعقل، جنبه محوری دارد و سایر عناصر پیرامون آن تعریف و تبیین می‌شوند که هر کدام از آن‌ها نیز دارای مراتب معینی است.

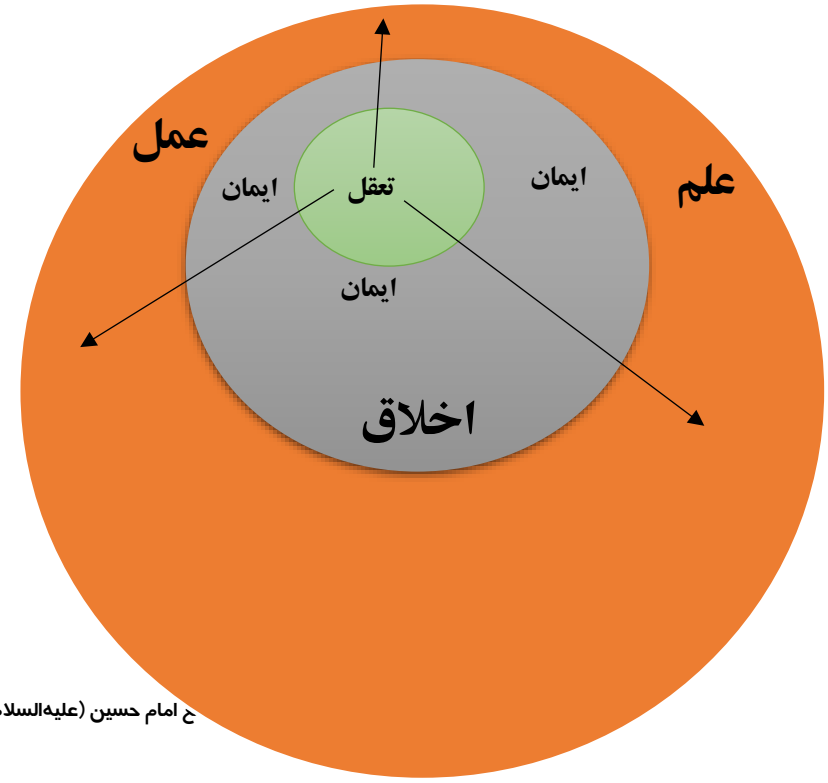

هدف کلی برنامه درسی و تربیتی، تربیت یکپارچه عقلی، ایمانی، علمی، عملی و اخلاقی دانش‌آموزان به‌گونه‌ای که بتوانند موقعیت خود را نسبت به خود، خدا دیگر انسان‌ها و نظام خلقت به‌درستی درک و توانایی اصلاح مستمر موقعیت فردی و اجتماعی خویش را کسب نمایند. بنابراین شایستگی های پایه عبارتند از: تعقل که در این مرحله بایستی به درک وجود خود، نیازها، توانمندی‌ها، ظرفیت‌ها و ابعاد هویت متعالی خویش دست یابند، بصیرت نسبت به آثار و پیامدهای سبک زندگی خود، تدبر در صفات افعال و آیات خداوند متعال به‌عنوان خالق هستی، تدبر در نظام خلقت و شگفتی‌های آن در مقوله ایمان می‌بایستی به ایمان آگاهانه به توحید، نبوت، معاد، امامت، عدل، عالم غیب و حیات جاودانه، باور به ربوبیت و حضور حکیمانه همراه با لطف و رحمت خالق یکتا در عرصه هستی، ایمان به انبیاء الهی، قرآن، پیامبر و ائمه معصومین و ولایت فقیه و باور به نقش دین مبین اسلام، ایمان به هویت الهی انسان، کرامت او و توانمندی‌های جمعی فردی انسان، در مقوله علم می‌بایستی به شناخت خود، ظرفیت‌ها و هویت خویش، شناخت حق تعالی، صفات، افعال، آیات الهی، معارف دینی، علم نسبت به پدیده‌ها، روابط، رویدادها و قوانین جهان آفرینش و چگونگی ارتباط انسان‌ها با آن‌ها و بهره‌برداری بهینه از آن‌ها، علم نسبت به روابط نقش‌ها، حقوق وظایف خود و افراد، علم نسبت به گذشته و حال جوامع بشری به‌ویژه فرهنگ و تمدن اسلامی و ایران، آشنایی با نظام مردم‌سالاری دینی و در مقوله عمل می‌بایستی عمل به آموزه‌های دینی و انجام آگاهانه و مؤمنانه واجبات و ترک محرمات به‌کارگیری آداب و مهارها و سبک زندگی اسلامی- ایرانی، به‌کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در کار و زندگی، بهره‌گیری از مهارت‌های پایه برای شکل‌دهی هویت حرفه‌ای آینده خود به‌صورت مولد و کارآفرین، بهره‌گیری از یافته‌های علمی، هنری، فنی- حرفه‌ای و بهداشتی و زیستی و تلاش مؤثر برای تولید و توسعه آن‌ها به حفظ و تعالی محیط زیست، میراث فرهنگی و سرمایه‌های طبیعی به‌کارگیری مهارت‌های زبان و ادبیات فارسی و زبان عربی به‌عنوان زبان دینی به‌کارگیری یک زبان خارجی در چارچوب بخش انتخابی (نیمه‌تجویزی) برنامه درسی با رعایت ثبیت و تقویت هویت اسلامی- ایرانی و در

مقوله اخلاق می‌بایستی رعایت تقوای الهی در تمام شئون زندگی فردی و اجتماعی متعهد به ارزش‌های اخلاقی، ارزش قائل شدن برای کار و معاش حلال و داشتن روحیه و تلاشی مستمر، ارزشمند دانستن عالم، علم‌آموزی و یادگیری، مادام‌العمر، تقدم بخشیدن منافع ملی برگروهی و منافع جمعی و فردی، ارزش قائل شدن بر مخلوقات هستی و محیط زیست، التزام به اصول و ارزش‌های اخلاقی در استفاده از علوم و فناوری‌های نوین که می‌بایستی در عرصه‌های چهارگانه و در تعامل با آن‌ها تقویت و نهادینه گردند. بنابراین با این نگاه به تشریح فصول کتاب حاضر روان‌شناسی می‌پردازیم تا بهتر مفاهیم و عناصر فوق در محتوای کتاب مشخص گردد. کتاب حاضر دارای ۸ فصل می‌باشد که در فصل اول این کتاب، به تعریف روان‌شناسی و علم روان‌شناسی پرداخته که مهم‌ترین سر فصل‌های این فصل عبارتند از: تعریف علم، روش علمی، نظریه‌ها، تعاریف علوم تجربی و اهداف علوم تجربی، منابع کسب شناخت، فرایند شناخت و روش‌های گردآوری اطلاعات می‌باشد. در فصل دوم کتاب، مبحث روان‌شناسی رشد مطرح گردیده است و مراحل رشد آدمی در فراخنای زندگی را تشریح می‌کند و مهم‌ترین سرفصل‌های این بخش عبارتند از: تعریف رشد، عوامل مؤثر بر رشد، تأثیر عوامل وراثتی، تأثیر عوامل محیطی، مراحل رشد در فراخنای زندگی ویژگی‌های رشد در دوره کودکی، ویژگی‌های رشد در نوجوانی که در هرکدام از این دوره‌ها به ابعاد مختلف رشد انسان اعم از جسمانی، عاطفی، عقلانی، اخلاقی و اجتماعی پرداخته و تبیین و تشریح کرده است. در فصل سوم کتاب به فرایندهای پایه شناختی انسان پرداخته است که در آن احساس، توجه، ادراک تشریح و تبیین گردیده است و مهم‌ترین سر فصل‌های این درس عبارتند از: حواس مختلف و کارکرد آن‌ها و کارکرد توجه و خطاهای ادراکی و معرفی مکتب گشتالت ویژگی‌های این مکتب تشریح شده است. در فصل چهارم این کتاب به یکی از شگفت‌آورترین پدیده‌های شناختی انسان؛ یعنی حافظه پرداخته و کارکردی که این پدیده در زندگی انسان دارد را تشریح کرده است. بنابراین مهم‌ترین سرفصل‌های این درس عبارتند از: مراحل حافظه، انواع حافظه، عوامل مؤثر در ایجاد فراموشی، تأثیر حافظه در یادگیری انسان، و سایر کارکردهای حافظه را تشریح نموده است. در فصل پنجم این کتاب به فرایند تفکر وحل مسئله پرداخته است و مهم‌ترین سرفصل‌های این بخش عبارتند از: ویژگی‌های حل مسئله، انواع مسئله، مراحل حل مسئله، عوامل تأثیرگذار در حل مسئله، نوع نگاه به مسئله، روش‌های حل

مسئله تبیین و تشریح شده است. در فصل ششم این کتاب به فرایند تفکر و تصمیم‌گیری به‌عنوان عالی‌ترین و پیچیده‌ترین فعالیت شناختی انسان پرداخته است و مهم‌ترین سر فصل‌های این بخش عبارتند از: تعریف تصمیم‌گیری، تصمیم‌گیری از دیدگاه امام علی (ع) در نهج البلاغه، انواع تصمیم‌گیری، تفاوت حل مسئله و تصمیم‌گیری، ملاک‌های تصمیم‌گیری، سبک‌های تصمیم‌گیری، مراحل تصمیم‌گیری، موانع تصمیم‌گیری و پیامدهای ناتوانی در تصمیم‌گیری تبیین و تشریح گردیده است. در فصل هشتم این کتاب، روان‌شناسی سلامت مورد بحث قرار گرفته است و مهم‌ترین سرفصل‌های این بخش عبارتند از: روان‌شناسی سلامت، سبک زندگی، ابعاد مهم سبک زندگی، فشار روانی و راه‌های مقابله با فشار روانی تبیین و تشریح گردیده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع تحقیقات توصیفی و به‌لحاظ هدف، کاربردی است. هدف پژوهش، توصیف عینی و واقعی و منظم کتاب روان‌شناسی، پایه یازدهم متوسطه دوم رشته علوم انسانی بوده است. این پژوهش به‌لحاظ نوع در زمره تحقیق‌های کیفی قرار دارد که با استفاده از روش تحلیل محتوای اسنادی انجام گرفت. بر این اساس، ابتدا منابع و اسناد بالا دستی (برنامه درسی ملی) مطالعه و عناصر پنج‌گانه آن به‌صورت مؤلفه‌های اصلی و نشانگرهای آن در قالب جدول هایی دسته‌بندی و مقوله‌بندی شد. این پژوهش با رویکرد کیفی و شیوه تحلیل محتوا انجام شده است. تحلیل محتوا به‌عنوان یک فن پژوهش برای توصیف عینی، نظام‌دار و کمی محتوای رسانه ارتباطی تعریف شده است (بورگ و همکاران، ۱۳۸۳: ۱۳۲). ازاین‌رو شامل یک تحلیل نظام‌دار از متن و بر اساس کدگذاری در تحلیل محتوا بر اساس مفاهیم و معانی موردنظر و عملیاتی نمودن متغیرها صورت می‌گیرد. بنابراین، محقق به پالایش مفاهیم می‌پردازد و ارتباط موجود میان مفاهیم را به‌دست می‌آورد و از طریق کدگذاری یا طبقه‌بندی مفاهیم موردنظر به عملیاتی کردن بررسی محتوا دست می‌یابد.

جامعه آماری تحقیق حاضر، کتاب روان‌شناسی یازدهم می‌باشد که توسط وزارت آموزش‌وپرورش در سال تحصیلی ۹۷-۹۶ منتشر شد. دلیل انتخاب این کتاب درسی تغییراتی است

که اخیراً در محتوای آن‌ها صورت گرفته است. به‌منظور پاسخ به این سؤال که آیا در کتاب جدید التالیف عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی (تعقل، ایمان، علم، عمل، اخلاق) لحاظ شده است.

جمع‌آوری داده‌ها در این پژوهش با مشاهده و مطالعه کتب موردنظر انجام شد و متن کتاب در یک بازه زمانی شش‌ماهه مطالعه شد و با کمک چک‌لیست از محتوای کتاب بر اساس عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی مقوله‌ها و مؤلفه‌ها استخراج شدند.

پس از جمع آوری نمونه‌های آماری، اقدام به خلاصه کردن، کد بندی و دسته بندی آن‌ها شد و در نهایت مورد پردازش قرار گرفتند.

برای برآورد پایایی کتاب حاضر چندین بار مطالعه شد و پس از تسلط کامل بر متن کتب، تحلیل انجام شد و سپس با فاصله یک ماه مجدد تحلیل شد و میزان همبستگی بین تحلیل‌ها بالاتراز ٪۸۵ مشخص شد که حاکی از پایایی مناسب می‌باشد. به‌منظور بررسی روایی، طی جلساتی مؤلفه‌های فوق با دبیران روان‌شناسی دوره متوسطه دوم ناحیه ۱ همدان و همین‌طور مؤلف کتاب در جریان گذاشته شد و پایایی ابزار با اعتبار ۷۵ بالا تأیید گردید. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها از آمار توصیفی و رسم جدول، توریع فراوانی‌ها و نمودارهای مناسب و همین‌طور از tتک‌نمونه‌ای استفاده شد. این تحلیل‌ها توسط نرم‌افزار «اکسل» و همین طور نرم افزار «spss» انجام گردیدند. روایی محتوایی چک‌لیست‌ها توسط اساتید و متخصصان و همین‌طور دبیران محترم روان‌شناسی طبق عناصر پنج‌گانه تأیید شد. در این فرآیند جداول توزیع فراوانی و نمودارهای آمار توصیفی به ازای هر عنصر تنظیم گردید.

یافته‌های پژوهش

تحلیل محتوای کتاب روان‌شناسی

جدول ۱: توصیف کتاب روان‌شناسی

عنوان درس	عنوان	صفحه
درس اول	روان‌شناسی: تعریف و روش موردمطالعه	۸
درس دوم	روان‌شناسی رشد	۳٤
درس سوم	احساس، توجه، ادراک	٦٦
درس چهارم	حافظه و علل فراموشی	۸۸

درس پنجم	تفکر (۱) حل مسئله	۱۱۲
درس ششم	تفکر (۲) تصمیم‌گیری	۱۳٤
درس هفتم	انگیزه و نگرش	۱۵۸
درس هشتم	روان‌شناسی سلامت	۱۸٦

کتاب دارای ۸ درس و در کل شامل ۲۰۸ صفحه است.

جدول ۲: تحلیل محتوا متن کتاب روان‌شناسی

ردیف	مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه	فراونی	درصد	مصداق	صفحه
۱	تعقل	نظم جهان به استناد به آیات الهی و سخن بزرگان	۵	۱/۲۲	آیا جهان نظم دارد؟ فرد اول با استناد به آیات الهی و سخن بزرگان دین پاسخ می‌دهد که جهان منظم و باقاعده است.	۱۵
		روش خردگرایانه	۲	۰/٤۹	شیوه خردگرایانه: در این شیوه با کمک فلسفه و روش‌های مبتنی بر منطق، به حقیقت چیزی پی می‌برند. فیلسوفان از این روش استفاده می‌کنند	۱٦
		شناخت پایه و شناخت عالی	۱۰	۲/٤۳	متخصصان به فرایندهایی همچون توجه، ادراک و حافظه، شناخت پایه و به انواع تفکر، شناخت عالی می‌گویند.	۲۱
		رشد شناختی (توجه، ادراک، حافظه، استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری)	۹۷	۲۳/٦۰	رشد شناختی جنبه مهم دیگری از حیطه‌های رشد در دوره کودکی است. رشد شناختی، به رشد توانایی‌های مرتبط با فرایندهایی همچون توجه، ادراک، حافظه، استدلال، قضاوت، حل مسئله، تصمیم‌گیری و توانایی‌های زبانی کودک اطلاق می‌شود.	٤۸
		رشد توانمندی‌های عقلانی در دوره‌ی	۲	۰/٤۹	افراد غیرمتخصص به این پرسش‌ها، پاسخ‌های عامیانه می‌دهند و به‌تدریج	۳۸

ردیف	مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه	فراونی	درصد	مصداق	صفحه
		نوجوانی			دیدگاه شخصی خود را باور کرده، تبعیت دیگران را می‌طلبند.	
		قدرت تفکر	۷	۱/۷۰	تفکر شامل استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است.	۲۱
جمع			۱۲۳	۲۹/۹۳		
۲	ایمان	نگرش	۱۹	٤/٦۲	انسان، برخلاف حیوان، تابع عامل توانمندتری است که «نگرش» نام دارد.	۱٦۰
		باورها و نظام ارزشی	٦	۱/٤٦	اعتقاد قوی به چیزی که شناخت داریم، نظام باورهای ما را شکل می‌دهد. اگر این اعتقاد را داشته باشیم که برای موفق شدن، تلاش و سختکوشی شرط ضروری است، در واقع باور داریم که با پشتکار موفقیت حاصل می‌شود.	۱٦٥
		اراده	۱۲	۲/۹۲	نیک وی آچیچ بدون دست و پا به‌دنیا آمد و در زندگی محدودیت‌های زیادی داشته است، اما توانست با این محدودیت‌ها کنار بیاید و حتی از بسیاری افراد سالم نیز موفق‌تر باشد	۱٦٦
		اثر نهفتگی	۳	۰/۷۳	به اثر نادیده گرفتن حل مسئله برای مدت زمانی مشخص، اثر نهفتگی می‌گویند.	۱۲۳
		باورهای مثبت	۲	۰/٤۹	افرادی که مکرر و بدون دلیل موجه تن به جراحی زیبایی می‌دهند، در زیبایی بدنشان نقص دارند یا تصور	۱۰

ردیف	مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه	فراونی	درصد	مصداق	صفحه
					نادرستی از زیبایی دارند؟	
		هدف	۹	۲/۱۹	هدف، هر چیزی است که انسان سعی دارد به آن برسد و فکر می‌کند برای او مؤثر و مفید است.	۱٦۸
جمع			۵۱	۱۲/٤۱		
۳	علم	علم تجربی	۳	۰/۷۳	در زبان فارسی از واژه علم استفاده زیادی می‌شود. منظور از علم در اینجا، علم تجربی است.	
		نظریه	۹	۲/۱۹	مجموعه‌ای از قوانین علمی، نظریه را شکل می‌دهند.	۱۳
		روش علمی	۱۵	۳/٦٤	روش علمی: در این روش از روش‌های تجربی استفاده می‌شود. روش‌های علمی، عینی و قابل تکرار هستند.	۱٦
		تکرارپذیری	۱۱	۲/٦٦	ویژگی دیگر روش علمی، تکرارپذیری است.	۱۹
		روش‌های جمع‌آوری اطلاعات (مشاهده، پرسش‌نامه، مصاحبه و آزمون)	۱۹	٤/٦۲	اطلاعات در علم روان‌شناسی با کمک روش‌های مختلفی جمع‌آوری می‌شود.	۲۷
		روش‌های بارش مغزی	٤	۰/۹۷	روش بارش مغزی: به مسئلهٔ زیر توجه کنید	۱۲۸
جمع			٦۱	۱٤/۸۱		
٤	عمل	ایجاد تمرکز	۱۱	۲/٦۸	برای اینکه تمرکزتان هنگام مطالعه	۷٦

ردیف	مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه	فراونی	درصد	مصداق	صفحه
					افـزایش یابـد، سـعی کنیـد موضـوع موردمطالعه را به‌صورت‌های مختلف و از زوایای متفاوت ببینید.	
		گوش به زنگی	۵	۱/۲۲	کـارکرد دوم توجـه، گـوش بـه زنگـی اسـت. بـه توانـایی فـرد بـرای یـافتن محـرک هـدف در یـک دوره زمـانی طولانی، گوش به زنگی گویند.	۷۸
		تفسیر محرک‌های محیطی	۷	۱/۷۰	روان‌شناسان رشد معتقدند ویژگی‌هـای افـراد و تغییراتـی کـه در طـول دوره زنـدگی، از دوره جنینـی تـا دوره سالمندی، در افراد رخ می‌دهد می‌تواند معلـول دو دسـته عوامـل وراثتـی و محیطی باشد.	۳۸
		حل مسئله	۲۳	۵/۶۰	حل مسئله دارای پنج مرحله است.	۱۱۹
		تعارض	۱۶	۳/۸۹	وقتی در موقعیتی باشیم که حتمـا بایـد تصـمیم بگیـریم ولـی قـادر بـه تصمیم‌گیـری نباشـیم، حالـت عـاطفی ناخوشـایندی را تجربـه مـی‌کنـیم کـه تعارض نام دارد.	۱۵۲
		تصمیم‌گیری	۹۶	۲۳/۳۶	تصمیم‌گیری، عالی‌ترین و پیچیده‌تـرین فعالیـت شـناختی انسـان اسـت. به‌همین‌دلیل توصیه‌هـای زیـادی شـده است.	۱۳۷
جمع			۱۵۸	۳۸/۴۵		
۵	نوع ۲۰	راستگویی	۲	۰/۴۹	نظـر شـما دربـاره انجـام دادن اعمـال اخلاقی در سنین مختلف، با توجـه بـه	۵۱

ردیف	مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه	فراونی	درصد	مصداق	صفحه
					رشد و تحول چیست؟ آیا الان که شما بزرگتر شده‌اید، نسبت به گذشته راستگوتر شده‌اید؟	
		کمک به دیگران	۱	۰/۲۵	آیا راستگویی، کمک به دیگران، احترام به بزرگترها، انجام دادن کارهای خوب و پرهیز از کارهای بد، نمونه‌هایی از رفتار اخلاقی است؟ تشخیص اینکه چه کاری خوب و چه کاری بد است به رشد نیاز دارد.	۵۱
		احترام به بزرگترها	۲	۰/۴۹	این احترام قبل از هر چیز، احترام به خود است و سپس قدر و منزلتی که توسط دیگران برای فرد حاصل می‌شود. اگر آدمیان نتوانند نیاز خود به احترام را از طریق رفتار سازنده برآورند، در این حالت ممکن است فرد برای ارضای نیاز جلب توجه و مطرح شدن، به رفتار خرابکارانه یا نسنجیده متوسل شود.	۱۸۲
		انجام دادن کارهای خوب و پرهیز از کارهای بد	۲	۰/۴۹	آیا راستگویی، کمک به دیگران، احترام به بزرگترها، انجام دادن کارهای خوب و پرهیز از کارهای بد، نمونه‌هایی از رفتار اخلاقی است؟ تشخیص اینکه چه کاری خوب و چه کاری بد است به رشد نیاز دارد.	۵۱
		رشد اخلاقی	٦	۱/٤٦	به‌عبارت دیگر منظور از رشد اخلاقی در اینجا همان انجام عمل اخلاقی	۵۲

ردیف	مؤلفه اصلی	زیر مؤلفه	فراونی	درصد	مصداق	صفحه
					است.	
		تحول اخلاقی و ارزشی	۵	۱/۲۲	تحول اخلاقی و ارزشی در نوجوانی بیش از هر دوره دیگری است.	۵۳
جمع			۱۸	٤/٤۰		–
جمع			٤۱۱	۱۰۰	–	–

همان‌طور که در جدول بالا ملاحظه می‌شود، از کتاب درسی کتاب روان‌شناسی، ۴۱۱ جمله در متن به مؤلفه‌ها اشاره‌شده است. مؤلفه عمل با ۱۵۸ جمله (۳۸۴۵) دارای بیشترین فراوانی و مؤلفه اخلاق با ۱۸ جمله (۴/۴۰) دارای کمترین فراوانی بودند.

در مؤلفه تعقل؛ زیرمؤلفه رشد شناختی (توجه، ادراک، حافظه، استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری) با ۹۷ جمله (۲۳/۶۰) دارای بیشترین فراوانی و زیرمؤلفه‌های روش خردگرایانه و رشد توانمندی‌های عقلانی در دوره‌ی نوجوانی هر یک با ۲ جمله (۰/۴۹) دارای کمترین فراوانی بودند.

در مؤلفه ایمان؛ زیرمؤلفه نگرش با ۱۹ جمله (۴/۶۲) دارای بیشترین فراوانی و باورهای مثبت با ۲ جمله (۰/۴۹) دارای کمترین فراوانی بودند.

در مؤلفه علم؛ زیرمؤلفه روش‌های جمع‌آوری اطلاعات (مشاهده، پرسش‌نامه، مصاحبه و آزمون) با ۱۹ جمله (۴/۶۲) دارای بیشترین فراوانی و علم تجربی با ۳ جمله (۰/۷۳) دارای کمترین فراوانی بودند.

در مؤلفه عمل؛ تصمیم‌گیری با ۹۶ جمله (۲۳/۳۶) دارای بیشترین فراوانی و گوش به زنگی با ۵ جمله (۱/۲۲) دارای کمترین فراوانی بودند.

در مؤلفه اخلاق؛ زیرمؤلفه رشد اخلاقی با ۶ جمله (۱/۴۶) دارای بیشترین فراوانی و کمک به دیگران با ۱ جمله (۰/۲۵) دارای کمترین فراوانی بودند.

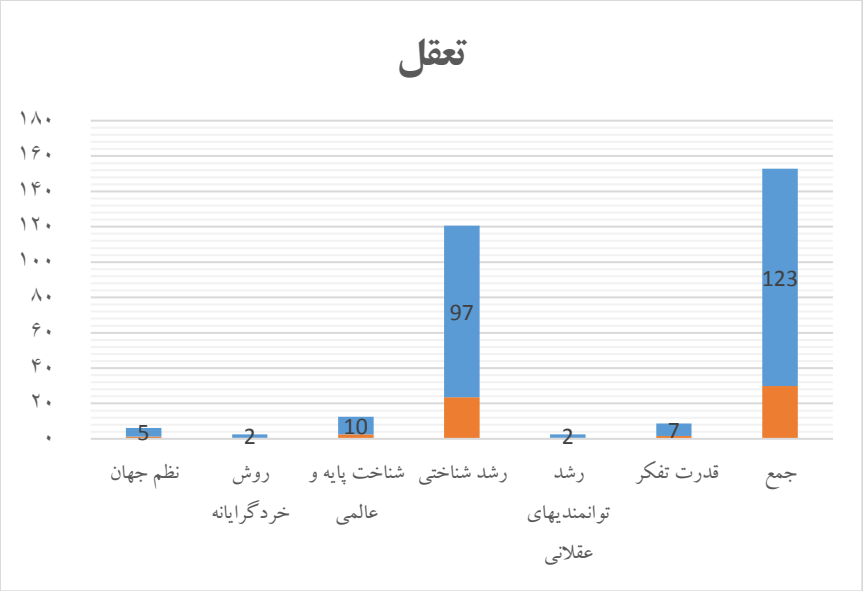

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
VAR00001	6	20.5000	37.60186	15.35090
VAR00002	6	4.9883	9.14793	3.73462

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper

VAR00001	1.335	5	.239	20.50000	-18.9607	59.9607
VAR00002	1.336	5	.239	4.98833	-4.6118	14.5885

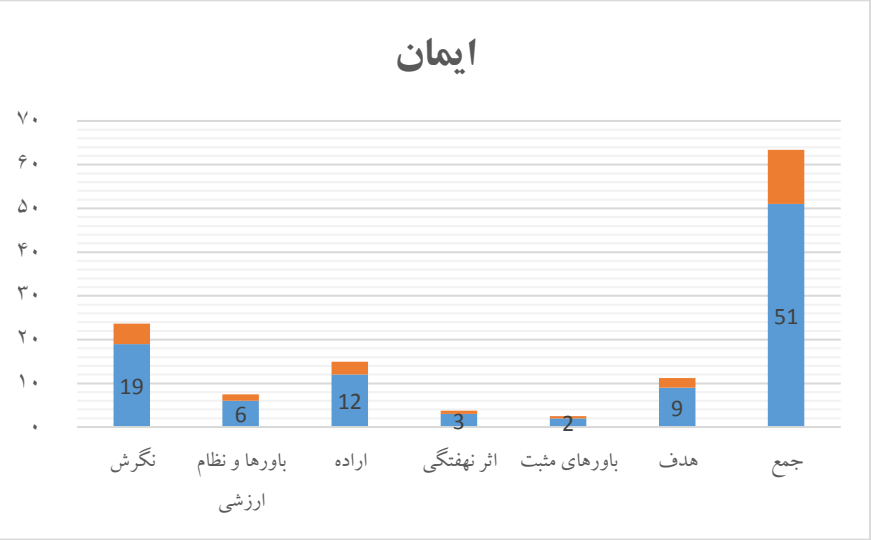

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
VAR00001	6	8.5000	6.34823	2.59165
VAR00002	6	2.0683	1.54295	.62991

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper

VAR00001	3.280	5	.022	8.50000	1.8379	15.1621
VAR00002	3.284	5	.022	2.06833	.4491	3.6876

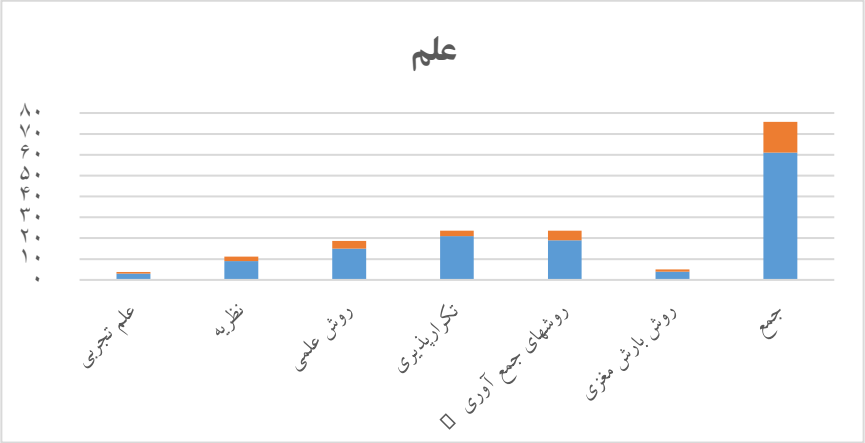

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
VAR00001	6	10.1667	6.21021	2.53531
VAR00002	6	2.4683	1.50887	.61599

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper
VAR00001	4.010	5	.010	10.16667	3.6495	16.6839
VAR00002	4.007	5	.010	2.46833	.8849	4.0518

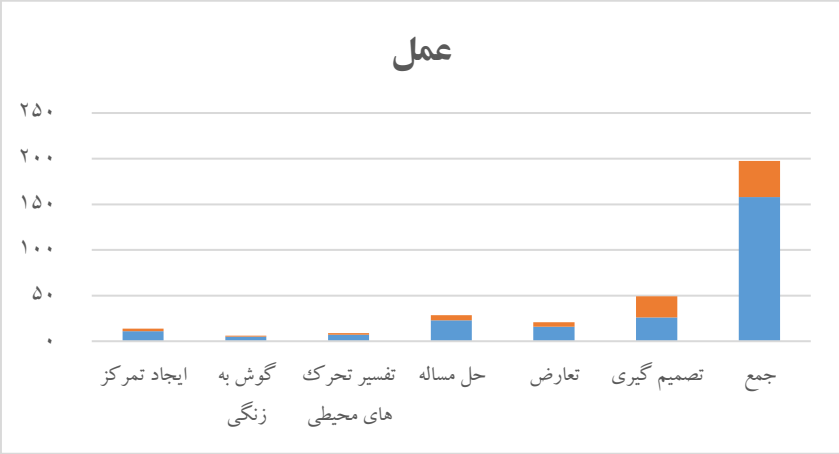

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
VAR00001	6	26.3333	34.74286	14.18372
VAR00002	6	6.4083	8.45390	3.45129

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper
VAR00001	1.857	5	.123	26.33333	-10.1271	62.7937
VAR00002	1.857	5	.122	6.40833	-2.4635	15.2802

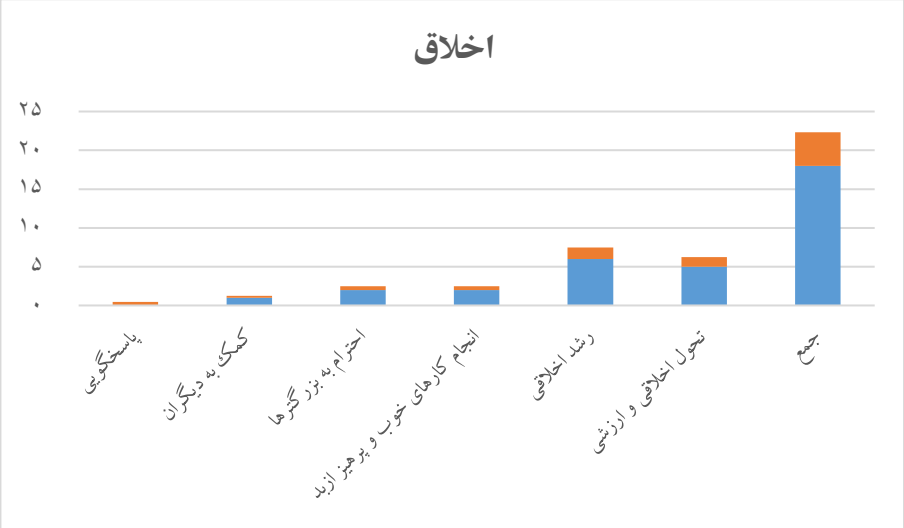

One-Sample Statistics				
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
VAR00001	4	3.7500	2.06155	1.03078
VAR00002	4	.9150	.50043	.25022

One-Sample Test						
	Test Value = 0					
					95% Confidence Interval of the Difference	
	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Lower	Upper
VAR00001	3.638	3	.036	3.75000	.4696	7.0304
VAR00002	3.657	3	.035	.91500	.1187	1.7113

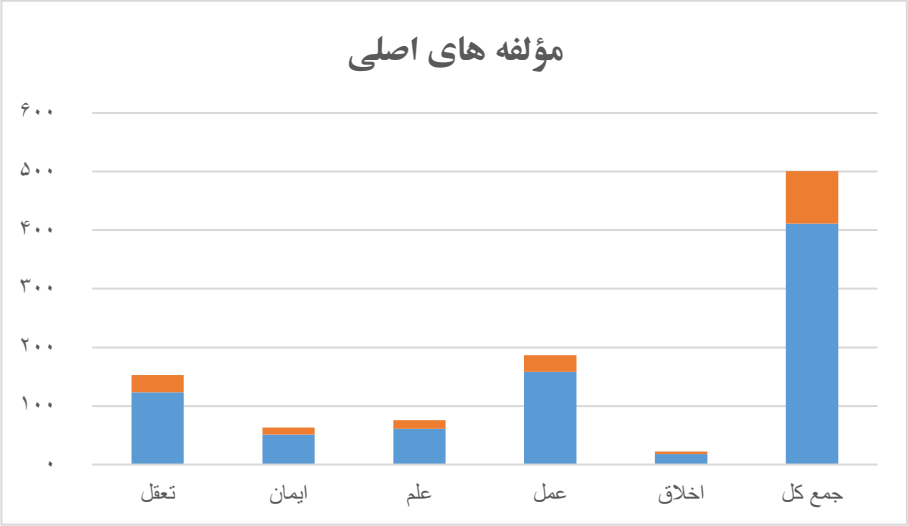

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف از تدوین مقاله حاضر تحلیل محتوای کتاب روان‌شناسی سال یازدهم دوره دوم متوسطه که از نظر توجه به عناصر پنج گانه برنامه درسی (تعقل، ایمان، علم، عمل، اخلاق) بود. به این منظور تمام کتاب بررسی و مفاهیم مدنظر استخراج گردید. نتایج نشان داد که در این کتاب به عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی پرداخته شده است و می‌طلبد در راستای هماهنگی و هم‌راستا نمودن مطالب کتاب با این عناصر و عرصه‌های آن تغییراتی در محتوا صورت پذیرد به‌ویژه در عنصر اخلاق که کمترین فراوانی را دارا می‌باشد و لذا بر اساس راهبرد سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش و برنامه درسی ملی، هدف نهایی آموزش‌وپرورش در پایان تحصیلات متوسطه دوم، هدفمند بار آوردن نوجوانانی متخلق به اخلاق اسلامی و متفکر و اندیشمند در طراز نظام جمهوری اسلامی می‌باشد محقق گردد.

پیشنهاد می‌گردد معلمان، اساتید فرهیخته و متخصصان تعلیم‌وتربیت و دانشجویان عزیز در پروژه‌های پژوهش خود تحلیل محتوای کتب جدید التالیف را در برنامه کاری خود قرار دهند تا

میزان انطباق محتوای کتب با اسناد بالادستی کشور به‌ویژه سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش و برنامه درسی ملی تبیین و تشریح گردد.

پیشنهاد می‌گردد دبیران محترم روان‌شناسی که مستقیماً با محتوای این کتاب درسی درگیر هستند نسبت به تحلیل محتوای کتب مذکور اقدام نموده و راهکارهای کاربردی خود جهت اصلاحات مدنظر ارائه دهند.

محدودیت‌ها

۱. فقدان مقاله معتبر علمی- پژوهشی که به تحلیل محتوای این کتاب پرداخته باشد، جهت بهره‌مندی از نتایج و یافته‌های آن.
۲. فرصت اندک پژوهشگر در گردآوری اطلاعات مورد نیاز.
۳. فقدان مبانی نظری منسجم در خصوص این کتاب مرتبط با عناصر پنج‌گانه برنامه درسی ملی

فهرست منابع

آچاک، عثمان؛ خضرنژاد، عمر(۱۳۹٦)، تحلیل محتوای کتاب درسی مطالعات اجتماعی سال هشتم، **مجله رشد علوم اجتماعی**، دوره بیستم، شماره ۲.

باب الحوائجی، فهیمه (۱۳۷٦)، تحلیل محتوا، **مجله مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات**، زمستان ۱۳۷٦، سال بیست و دوم شماره ۳۲.

بازرگان، عباس (۱۳۸۱)، **ارزشیابی آموزشی، انتشارات سمت**، تهران: چاپ اول.

برنامه درسی ملی جمهوری اسلامی ایران، **شورای عالی آموزش‌وپرورش** (۱۳۹۰).

ترکاشوند، نسرین (۱۳۹۸)، **جایگاه تربیت عقلانی در برنامه درسی دین و زندگی دوره دوم متوسطه ایران و ارائه الگوی مطلوب**، پایان‌نامه دکتری، دانشگاه آزاد واحد اراک.

روشن قیاس، پروین؛میر شاه جعفری، سید ابراهیم (۱۳۹٦)، **بررسی محتوای کتاب هدیه‌های آسمان** پایه پنجم ابتدایی تالیف (۹٤-۹۵)از منظر پاسخگویی به سؤالات دینی کودکان، **ماهنامه معرفت**، سال بیست و ششم، شماره ۵.

سلیمان‌نژاد، اکبر (۱۳۹۲)، **روش‌های تدریس تعلیمات دینی (هدیه‌های آسمانی)**، تهران: انتشارات سمت

سند تحول بنیادین آموزش‌وپرورش جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۱).

عریصی، حمید رضا عابدی، احمد (۱۳۸۲)، تحلیل محتوای کتاب‌های درسی دوره ابتدایی بر حسب سازه انگیزه، پیشرفت، **فصل‌نامه نوآوری‌های آموزشی**؛ شماره ۵، سال دوم.

عصمتی پور، مریم (۱۳۹۲)، **برنامه‌ریزی درسی با نگرش بر فرآیند طراحی و تدوین کتاب‌های درسی و روش‌های اجرا**، تهران: انتشارات امیر کبیر.

کیوی، ریمون وکامپهنود، لوک (۱۳۷۷)، **روش تحقیق در علوم اجتماعی**، ترجمه عبدالحسین نیک گهر، نشر توتیا، تهران: چاپ سوم.

متقی، زهره؛ نصرتی هشی، کمال، نجفی، محمد (۱۳۹٦)،تحلیل محتوای کتب درسی دینی دوره متوسطه با تأکید برروویکرد تربیتی محبت اهل بیت (ع)، **فصلنامه علمی- پژوهشی مشرق موعود**، سال نهم، شماره ۳٦.

میرعارفین، فاطمه سادات (۱۳۸۹)، نقد و ارزیابی محتوای کتاب درسی (دین و زندگی)دوره پیش دانشگاهی از دید صاحب نظران و دبیران، **مجله دوماه نامه علمی- پژوهشی دانش و رفتار/ تربیت و اجتماع/ دانشگاه شاهد**، شماره ٤۲، سال هفتم.

یداللهی فر، محمد جواد (۱۳۹۷)، پایان نامه دکتری فلسفه تعلیم‌وتربیت اسلامی، دانشگاه آزاد اراک.

talib,h.j,karjane.N,teelin,k.,Abraham,m,holt,s.,& etal.(2018) ricandadolesceresidenteducationcurriculuminpediatricandadolescentgynecology:the shortcurriculum2.0.**journalofpediatricandadolescentgynecology**,31(2), 71-76

trepule,E,tereseviciene.M,& rutkiene,A.(2015) didactticapproachofintroducingtechnologyenhancedlearning(tel)curriculuminhighereducationprocedia-socialandbehavioralsciences.191,848-852.